

COP29

BMT-nin İqlim Dəyişmələri
üzrə Çərçivə
Konvensiyasının Tərəflər
Konfransının 29-cu
sessiyası

İqlim dəyişmələri

son onilliklərin ən ciddi global problemlərindən biridir və bu prosesin təsirləri hər ötən gün daha açıq şəkildə özünü göstərir. Artan temperatur, buzlaqların əriməsi, dəniz səviyyəsinin yüksəlməsi, təbii fəlakətlərin intensivlənməsi və bioloji müxtəlifliyin azalması halları bütün dünyada milyonlarla insanın həyatına birbaşa təsir edir. Bununla əlaqədar olaraq, noyabrda Bakıda keçiriləcək COP29 (Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası) iqlim dəyişmələrinə qarşı mübarizədə yeni bir mərhələ açacaq.

rə məruz qalan inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün böyük əhəmiyyət daşıyır. Bununla yanaşı, COP29 zirvəsində bərpaulunan enerji mənbələrinin genişləndirilməsi üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə dəstəyi də müzakirə oluna-

İqlim dəyişmələrinin təsirlərini zəiflətmək üçün global təşəbbüslər

Bu tədbir dünya ölkələrinin iqlim dəyişmələri ilə mübarizə strategiyalarını müzakirə etdikləri və global təşəbbüslərin irəli sürüldüyü ən mühüm platformalardan biridir. Konfransın əsas məqsədi Paris sazişindən sonra əldə edilən irəliləyişləri qiymətləndirmək, yeni hədəflər müəyyən etmək və global səviyyədə daha təsirli tədbirlər görməkdir. Bakı zirvəsi iqlim dəyişmələri ilə mübarizədə beynəlxalq əməkdaşlığın və kollektiv səylərin gücləndirilməsi üçün vacib bir məqam olacaq.

COP29-da diqqət mərkəzində olan əsas məsələlərdən biri global səviyyədə istixana qazı emissiyalarının azaldılmasıdır. Hər bir ölkə iqlim dəyişmələri ilə mübarizədə öz üzərinə düşən öhdəlikləri yerinə yetirmək üçün milli səviyyədə planlar hazırlayır. Bu planlar əsasən enerji səmərəliliyinin artırılması, bərpaulunan enerji mənbələrinin genişləndirilməsi, sənaye və nəqliyyat sektorlarında karbon emissiyalarının azaldılması kimi tədbirləri əhatə edir. COP29-da bu planların necə icra ediləcəyi və gələcək üçün hansı əlavə tədbirlərin görülməsi müzakirə ediləcək.

Burada qəbul ediləcək global təşəbbüslər, iqlim dəyişmələrinin təsirlərini zəiflətmək üçün mühüm əhəmiyyət

kəsb edəcək. Bu təşəbbüslər yalnız istixana qazı emissiyalarının azaldılması ilə məhdudlaşmır, həm də meşələrin bərpası, su ehtiyatlarının qorunması, bərpaulunan enerji mənbələrinin genişləndirilməsi, ətraf mühitin mühafizəsi və ekosistemlərin bərpası kimi sahələri də əhatə edir. Məsələn, meşələrin bərpası və qorunması global səviyyədə karbon qazının udulması üçün əsas vasitələrdən biridir. Meşələr atmosferdəki karbon dioksidi udaraq iqlim də-

Bu regionda su ehtiyatlarının azalması, təbii fəlakətlərin artması, kənd təsərrüfatının məhsuldarlığının aşağı düşməsi və ekosistemlərin dəyişməsi kimi problemlərlə özünü göstərir.

COP29-da qəbul ediləcək qərarlar Cənubi Qafqaz regionunda dayanıqlı inkişaf üçün yeni imkanlar yarada bilər. Bu zirvə həm də region ölkələri arasında əməkdaşlığın gücləndirilməsi üçün bir platforma ola bilər. Məsələn, su ehtiyatlarının birgə idarə edilməsi,

caq. Bu, xüsusən karbon əsaslı enerjiden keçid etməkdə olan ölkələr üçün vacibdir. COP29-da qəbul ediləcək qərarlar, bərpaulunan enerjinin global miqyasda yayılmasını sürətləndirir və bu sahədə yeni texnologiyaların inkişafını dəstəkləyə bilər.

COP29-da diqqət mərkəzində olan digər bir mövzu isə sosial ədalətin təmin edilməsidir. İqlim dəyişmələri ilə mübarizə tədbirləri, xüsusən də karbon emissiyalarının azaldılması və bərpaulunan enerji mənbələrinin genişləndirilməsi bəzi sənaye sektorlarında və bölgələrdə iş yerlərinin itirilməsinə və iqtisadi çətinliklərə səbəb ola bilər. Bu səbəbdən ədalətli keçid təmin edilməli və təsirlənmiş icmalara dəstək göstərilməlidir.

COP29-da sosial ədalətin təmin edilməsi üçün keçiriləcək tədbirlər arasında iqlim dəyişmələrinin yaratdığı təsirlərə məruz qalmış əhaliyə və işçilərə dəstək, yeni iş yerlərinin yaradılması, təlim və təhsil proqramlarının həyata keçirilməsi və sosial təminat sistemlərinin gücləndirilməsi kimi məsələlər də yer alır. Bu tədbirlər iqlim dəyişmələri ilə mübarizədə sosial ədalətin təmin edilməsini hədəfləyir.

Nəticə olaraq qeyd etmək lazımdır ki, COP29 iqlim dəyişmələrinə qarşı global səviyyədə aparılan mübarizədə kritik bir nöqtədir. Bu konfransda qəbul ediləcək təşəbbüslər və qərarlar global istiləşmənin təsirlərini azaltmaq, təbii qorunması və bərpasını təmin etmək və daha dayanıqlı bir gələcək qurmaq üçün vacibdir. Azərbaycanın evsahibliyi edəcəyi bu zirvə global və regional səviyyədə iqlim dəyişmələri ilə mübarizədə yeni imkanlar və əməkdaşlıq yolları açacaq.

Gülşən AXUNDOVA,
Qadın, İnkişaf, Gələcək İctimai
Birliyinin sədri,
COP29 Təşkilat Komitəsinin üzvü.

yişmələrinin təsirlərini azaltmaqda böyük rol oynayır. COP29-da bu istiqamətdə beynəlxalq əməkdaşlıq və maliyyə dəstəyi mexanizmlərinin gücləndirilməsi müzakirə olunacaq.

Bununla yanaşı, bərpaulunan enerji mənbələrinin genişləndirilməsi də global səviyyədə iqlim dəyişmələrinin təsirlərini azaltmaq üçün vacib addımlardan biridir. Günəş, külək və hidroenerji kimi bərpaulunan enerji mənbələri karbon emissiyalarını azaltmağa kömək edir və fosil yanacaqlara olan asılılığı azaldır. COP29-da bu mənbələrin inkişaf etdirilməsi üçün yeni texnologiyaların tətbiqi, investisiya imkanlarının genişləndirilməsi və beynəlxalq əməkdaşlıq məsələləri müzakirə ediləcək.

COP29 global iqlim dəyişmələri ilə mübarizədə regional səviyyədə də böyük əhəmiyyət daşıyır. Məsələn, Cənubi Qafqaz regionu iqlim dəyişmələrinin təsirlərinə xüsusilə həssas bir bölgədir.

ətraf mühitin qorunması və iqlim dəyişmələrinə uyğunlaşma tədbirləri kimi məsələlərdə regional əməkdaşlıq vacibdir. COP29 bu sahədə daha səmərəli qərarların qəbul edilməsi üçün vacib addım olacaq.

COP29-da müzakirə olunacaq əsas məsələlərdən biri də maliyyə mexanizmlərinin genişləndirilməsi və iqlim dəyişmələrinin təsirlərinə qarşı daha ədalətli bir keçidin təmin edilməsidir. İnkişaf etmiş ölkələr iqlim dəyişmələrinə görə daha çox məsuliyyət daşıyırlar. Buna görə də bu ölkələrin inkişaf etməkdə olan ölkələrə maliyyə dəstəyi göstərməsi vacibdir. Maliyyə mexanizmləri, iqlim dəyişmələrinin təsirlərini azaltmaq və uyğunlaşma tədbirlərini həyata keçirmək üçün əsas vasitələrdən biridir. COP29-da bu mexanizmlərin genişləndirilməsi və iqlim dəyişmələri ilə mübarizədə daha ədalətli bir sistemin yaradılması müzakirə ediləcək. Bu, xüsusən də ən çox təsi-